اولین روزنامه سهامداری ایران (خبرنگاران و کارکنان)

صمت
صنعت معدن تجارت

پنجشنبه
• ۲ دی ۱۴۰۰
• ۱۸ جمادی‌الاول ۱۴۴۳
• ۲۳ دسامبر ۲۰۲۱

• سال سی‌ویکم دوره جدید شماره ۱۹۶۲ • پیاپی ۳۲۸۰ • ۴ صفحه • قیمت: ۲۰۰۰ تومان

www.smtnews.ir - http://Telegram.me/smtnews



کالاها متناسب با ارز ترجیحی به‌دست مردم نمی‌رسد

وزیر صنعت، معدن و تجارت گفت: منافع حاصل از عرضه ارز ۴۲۰۰ به دلیل رانت به مردم نمی‌رسد و شاهد انحراف منابع در این بخش بوده‌ایم. به گزارش وزارت صنعت، معدن و تجارت، سیدرضا فاطمی امین با بیان اینکه تصمیمات اتخاذ شده درباره ارز ۴۲۰۰ تومانی از طریق سخنگوی دولت اعلام می‌شود، خاطرنشان کرد: به طور کلی تخصیص این ارز با ایجاد رانت موجب عدم دسترسی مردم به یارانه‌ها شده است و شاهد هستیم که ارز ۴۲۰۰ تومانی برای خرید نهاده‌های دامی مانند ذرت، کنجاله و سویا پرداخت و این کالاها وارد کشور می‌شود اما کالاهای تولیدی مانند مرغ، تخم‌مرغ و لبنیات متناسب با آن عرضه نمی‌شود ۲

فعالان صنایع معدنی از نبود شفافیت در روند اخذ مالیات گلایه دارند

ضرورت اصلاح نظام مالیاتی

مالیات در اغلب کشورها بخش قابل توجهی از منابع موردنیاز دولت‌ها و درآمدهای عمومی را تامین می‌کند. با این وجود، در طول سالیان گذشته و با توجه به نقش درآمدهای نفتی در تامین درآمد دولت‌ها در ایران، درآمدهای مالیاتی آن‌طور که باید در کشور ما موردتوجه قرار نگرفته است. البته شدت گرفتن تحریم‌ها در طول سال‌های اخیر و کاهش قابل توجه فروش نفت و درآمدهای حاصل از آن موجب شده از درآمدهای مالیاتی به‌عنوان یکی از راهکارهای تامین بودجه دولت استفاده شود. با این وجود، فعالان اقتصادی انتقادهایی نسبت به نحوه دریافت مالیات مطرح می‌کنند که از مهم‌ترین آنها می‌توان به نحوه استرداد مالیات ارزش‌افزوده صادرکنندگان و نیز نحوه بازگشت ارز، پیچیدگی، عدم جامعیت و تفسیرپذیر بودن برخی احکام و امکان اجرای سلیقه‌ای قانون، معافیت برخی کالاها از پرداخت مالیات از یک‌سو و عدم‌معافیت زنجیره پیشین آنها، نحوه استرداد و زمان‌بر بودن مطالبات مودیان از سازمان امور مالیاتی، نبود اعتماد به تولیدکننده در نظام مالیاتی کشور وضعف در زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و نبود اطلاع‌رسانی شفاف و صریح اشاره کرد. ۲



صنعتگران، بحران آب را جدی بگیرند ۳

عکس: صمت

چهره



اختصاص ۲ درصد بودجه دستگاه‌ها به امور فرهنگی موجب تحول می‌شود ۲

سرمقاله



نسبت رشد نرخ ارز به ریال از سال ۵۷ ۲

یادداشت‌های امروز



منافع تجمیع معادن ۴



معدن، آغازگر کسب‌وکارهای تازه ۴



کمبود آب و بحران زیست‌محیطی ۳



آمایش سرزمین و جنگ جهانی سوم ۳

گفت‌و گو



اقتصاد ایران نیازمند جراحی بزرگ ۴

"تمدید مزایده ۱۴۰۰۲۶د"

شرکت مجتمع جهان فولاد سیرجان در نظر دارد ۵،۰۰۰ تن شمش ۳sp طول کوتاه و درجه دو را به صورت یکجا از طریق مزایده به بالاترین قیمت پیشنهادی به فروش برساند. متقاضیان شرکت در مزایده می‌توانند جهت دریافت اسناد مزایده از طریق ارسال درخواست به ایمیل این شرکت به نشانی sjsco.sales.info@gmail.com اقدام نمایند.

آخرین مهلت دریافت اسناد مزایده: ساعت ۱۵:۰۰ مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۰۸

دفتر مرکزی شرکت به نشانی: تهران- میدان ونک- بزرگراه حقانی بعد از چهارراه جهان‌کودک خیابان شهیدی کوچه ژوبین پ۲ طبقه ٤ واحد ۷ واحد فروش

تلفن تماس: ۸۶۰۸۴۶۴۲-۰۲۱

واحد فروش شرکت مجتمع جهان فولاد سیرجان

آگهی تجدید مناقصه عمومی

شرکت شهرکهای صنعتی استان لرستان (سهامی خاص)

ردیف	کد مناقصه	نام پروژه	مبلغ برآورد (ریال)	مبلغ تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار(ریال)	رتبه پیمانکاری مورد نیاز	مدت اجرا (ماه)
۱	۲۰۰۰۰۰۱۲۵۵۰۰۰۰۲۳	احداث شبکه گازرسانی شهرک صنعتی نورآباد	۱۳/۶۴۰/۷۳۲/۸۷۶	۶۸۲/۰۳۶/۶۴۳	۵ تاسیسات و تجهیزات	۳

شرکت شهرکهای صنعتی لرستان در نظر دارد فراخوان برگزاری **"مناقصه عمومی یک‌مرحله‌ای"** را از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت برگزار نماید. تمامی مراحل برگزاری مناقصه از دریافت اسناد مناقصه تا ارائه پیشنهاد قیمت مناقصه‌گران و بازگشایی پاکت‌ها از طریق درگاه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت(ستاد) به آدرس www.setadiran.ir انجام خواهد شد و لازم است مناقصه‌گران در صورت عدم عضویت قبلی، مراحل ثبت‌نام در سایت مذکور و دریافت گواهی امضای الکترونیکی را جهت شرکت در مناقصه محقق سازند.

- تاریخ انتشار مناقصه در سامانه ستاد از ساعت ۱۰ روز چهارشنبه مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۰۱
- مهلت دریافت اسناد از زمان انتشار تا ساعت ۱۲ روز شنبه ۱۴۰۰/۱۰/۱۱
- مهلت ارسال اسناد تسلیم پیشنهاد قیمت تا ساعت ۱۲ روز سه‌شنبه ۱۴۰۰/۱۰/۲۱
- زمان گشایش پیشنهادها ساعت ۹ صبح روز چهارشنبه ۱۴۰۰/۱۰/۲۲
- حضور یک نفر نماینده از طرف هر یک از پیشنهاددهندگان در جلسه افتتاح پیشنهادها بلامانع می‌باشد.
- اطلاعات دستگاه مناقصه‌گزار جهت دریافت اطلاعات بیشتر در خصوص اسناد مناقصه و ارائه پاکت‌ها:
- آدرس : لرستان - خرم‌آباد - میدان ۲۲ بهمن - بلوار مدیریت(حج) - پلاک ۵۱ و۵۳

تلفن ثابت: ۰۶۶۳۳۲۲۶۷۹۰

شرکت شهرکهای صنعتی استان لرستان





کالاها متناسب با ارز ترجیحی به‌دست مردم نمی‌رسد

وزیر صنعت، معدن و تجارت گفت: منافع حاصل از عرضه ارز ۴۲۰۰ به دلیل رانت به‌دست مردم نمی‌رسد و شاهد انحراف منابع در این بخش بوده‌ایم. به گزارش وزارت صنعت، معدن و تجارت، سیدرضا فاطمی امین با بیان اینکه تصمیمات اتخاذ شده درباره ارز ۴۲۰۰ تومانی از طریق سخنگوی دولت اعلام می‌شود، خاطرنشان کرد: به طور کلی تخصیص این نرخ ارز با ایجاد رانت موجب عدم دسترسی مردم به یارانه‌ها شده است و شاهد هستیم که ارز ۴۲۰۰ برای خرید نهاده‌های دامی مانند ذرت، کنجاله و سویا پرداخت و این کالاها وارد کشور می‌شود اما کالاهای تولیدی مانند مرغ، تخم‌مرغ و لبنیات متناسب با آن عرضه نمی‌شود و انحراف منابع داریم. وی با بیان اینکه تقاضای خودرو در کشور یک میلیون و ۵۰۰ هزار دستگاه در سال است، اظهارکرد: تولید امسال یک میلیون دستگاه برآورد شده است که کمبود ۵۰۰ هزار دستگاهی آن، سال آینده جبران خواهد شد. فاطمی امین تصریح کرد: طبق برنامه‌ریزی ها، افزایش تولید خودرو پیش‌بینی شده و متناسب با تقاضا، عرضه خواهیم کرد و با این فرآیند، قرعه کشی خودرو در سال ۱۴۰۱ حذف می‌شود. وزیر صنعت درباره آخرین برنامه‌های دولت برای اصلاح پرداخت یارانه ها، گفت: طبق طرحی که کار مطالعاتی آن در حال انجام است، یارانه‌ها قطع نخواهد شد بلکه یارانه هایی که بی‌هدف پرداخت می‌شد و معمولا به‌دست مردم نمی‌رسید، هدفمند می‌شود. وی همچنین درباره جلسه مشترک با مسئولان دیوان محاسبات کشور گفت: هفت قانون در حوزه تولید وجود دارد که مورد بررسی قرار گرفت. فاطمی امین گفت: مقرر شد مفادی از قوانین گذشته که تاکنون اجرا نشده یا ناقص اجرا شده است و کارهایی که متناسب با آن باید برنامه‌ریزی می‌کردیم رفع نقص شود.



جبران نقص‌ها با اجرای ۹۰ پروژه تحولی

وزیر صمت در حاشیه نشست مشترک با رئیس کل دیوان محاسبات کشور در جمع خبرنگاران گفت: ۹۰ پروژه‌ای که برای اصلاح ساز و کارها و فرآیند در این وزارتخانه طراحی کردیم تقریباً تمام خلاءها و نقص هایی که وجود داشته است، جبران می‌شود. به گزارش شاتا سیدرضا فاطمی امین پس از نشست مشترک با رئیس کل و مسئولان دیوان محاسبات کشور در جمع خبرنگاران گفت: تقاضای خودرو در کشور یک میلیون و ۵۰۰ هزار دستگاه است و آنچه امسال تولید خواهد شد یک میلیون دستگاه است که ۵۰۰ هزار دستگاه کمبود عرضه خواهیم داشت این کمبود در سال آینده جبران خواهد شد. وی افزود: طبق برنامه، افزایش تولید خودرو پیش‌بینی شده و متناسب با تقاضا عرضه خواهیم کرد و با این فرآیند، قرعه کشی خودرو در سال ۱۴۰۱ حذف می‌شود. وزیر صمت در پاسخ به پرسش دیگری درباره آخرین برنامه‌های دولت برای اصلاح پرداخت یارانه‌ها گفت: طبق طرحی که کار مطالعاتی آن در حال انجام است، یارانه‌ها قطع نخواهد شد بلکه یارانه هایی که بی‌هدف پرداخت می‌شد و معمولا به‌دست مردم نمی‌رسید، هدفمند می‌شود. آقای فاطمی امین تصریح کرد: البته آخرین تصمیمات در این باره از جانب سخنگوی این طرح اعلام خواهد، اما خلاصه مطلب این است که با ایجاد رانت، یارانه‌ها به‌دست مردم نمی‌رسید چرا که شاهدیم ارز ۴۲۰۰ برای خرید نهاده‌های دامی مانند ذرت، کنجاله و سویا پرداخت و این کالاها وارد کشور می‌شود، اما کالاهای تولیدی مانند مرغ، تخم‌مرغ و لبنیات متناسب با ارز ۴۲۰۰ عرضه نمی‌شود و انحراف منابع داریم. وی همچنین درباره جلسه مشترک امروز با مسئولان دیوان محاسبات کشور گفت: هفت قانون در حوزه تولید وجود دارد که در جلسه امروز آنها را مرو کردیم و مواردی از آن الزاماتی است باید اجرا می‌شد. وزیر صمت افزود: خبری که به اعضای جلسه دادم این بود که ۹۰ پروژه‌ای که برای اصلاح ساز و کارها و فرآیند در این وزارتخانه طراحی کردیم تقریباً تمام خلاءها و نقص هایی که وجود داشته است، جبران می‌شود. آقای فاطمی امین گفت: مقرر شد مفادی از قوانین گذشته تاکنون که اجرا نشده یا ناقص اجرا شده است و کارهایی که متناسب با آن باید برنامه‌ریزی می‌کردیم رفع نقص شود که این کار را به کارگروهی ارائه می‌دهیم.

اختصاص ۲ درصد بودجه دستگاه‌ها به امور فرهنگی موجب تحول می‌شود



وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی گفت: بودجه فرهنگی سال ۱۴۰۱ در حد امکان در لایحه بودجه افزایش یافت؛ اما اختصاص ۲ درصد بودجه دستگاه‌ها به امور فرهنگی، فضای تحولی جدیدی در حوزه فرهنگ و هنر ایجاد می‌کند.

محمد مهدی اسماعیلی در گفت‌وگو با ایرنا اظهارکرد: به طور کلی در فضای عمومی بودجه ۱۴۰۱ با توجه به مشکلات کشور تلاش شده مدیریت هزینه‌ای جدی تری باشد، اما موضوع مهم و بی‌سابقه در لایحه بودجه این است که تمام دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌های دولتی مجاز شده‌اند تا ۲ درصد از بودجه خود را در مباحث فرهنگی هزینه کنند.

وی افزود: شعار اصلی ما در دولت سیزدهم مدیریت و هدایت و سیاستگذاری مناسبی در انجام هزینه کردهای فرهنگی صورت گیرد و این امر در قالب یک روش روشن و قانونمند و در چارچوب آیین نامه‌ای از سوی وزارت فرهنگ که به تصویب دولت می‌رسد مبتنی بر اهداف و رویکردهای نظام و دولت، راهبری خواهد شد.

اسماعیلی تاکید کرد: این موضوع باعث می‌شود دستگاه فرهنگی اصلی دولت یعنی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی بر هزینه کرد دستگاه‌ها قالب هدایتگری داشته باشد. وزیر فرهنگ اختصاص ۲ درصد از بودجه دستگاه‌ها به امور فرهنگی و هنری را موجب تحول جدیدی دانست که از سال آینده رقم می‌خورد. اسماعیلی درباره افزایش بودجه سال ۱۴۰۱ خاطرنشان کرد: بودجه دستگاهی گرفتار مشکلاتی است که دیده می‌شود؛ بر این اساس، بودجه سال آینده در تراز بودجه امسال با اندکی افزایش در نظر گرفته شده است.

بر اساس لایحه بودجه ۱۴۰۱، در سال آینده دستگاه‌های اجرایی مجازند تا دو درصد (۲درصد) از بودجه هزینه‌ای خود را به تولیدات فرهنگی قرآنی، نمایشی، مطبوعاتی، رسانه‌ای نوین، نشر و کتاب و گردشگری اختصاص دهند.

طبق بند ز تبصره ۹ (آموزش، پژوهش و فرهنگ) ماده واحده لایحه بودجه پیشنهادی دولت، دستگاه‌های اجرایی مندرج در این قانون و پیوست‌های آن مجازند تا دو درصد (۲درصد) از بودجه هزینه‌ای خود را برای هم‌افزایی و ارتقای فعالیت‌ها و تولیدات فرهنگی از قبیل موضوعات قرآنی، نمایشی، مطبوعاتی، رسانه‌ای نوین، نشر و کتاب و گردشگری اختصاص دهند. آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

فعالان صنایع معدنی از نبود شفافیت در روند اخذ مالیات گلایه دارند

ضرورت‌های اصلاح نظام مالیاتی



عکس: صمت

۱۶ تیرماه روز ملی مالیات نام‌گذاری شده است. وجوهی که دولت‌ها برای تأمین هزینه‌های خود از اشخاص یا صاحبان کسب‌وکارها دریافت می‌کنند، مالیات نامیده می‌شود. مالیات در اغلب کشورها بخش قابل توجهی از منابع موردنیاز دولت‌ها و درآمدهای عمومی را تامین می‌کند. با این وجود، در طول سالیان گذشته و با توجه به نقش درآمدهای نفتی در تامین درآمد دولت‌ها، استفاده از درآمدهای مالیاتی آن‌طور که باید در کشور ما مورد توجه قرار نگرفته است. البته شدت گرفتن تحریم‌ها در طول سال‌های اخیر و کاهش قابل توجه فروش نفت و درآمدهای حاصل از آن موجب شده از درآمدهای مالیاتی به‌عنوان یکی از راهکارهای تامین بودجه دولت استفاده شود. با این وجود، فعالان اقتصادی انتقادهایی نسبت به نحوه دریافت مالیات مطرح می‌کنند که از جمله مهم‌ترین آنها می‌توان به نحوه استرداد مالیات ارزش‌افزوده صادرکنندگان و نیز نحوه بازگشت ارز، پیچیدگی، عدم‌جامعیت و تفسیرپذیر بودن برخی احکام و امکان اجرای سلیقه‌ای قانون، معافیت برخی کالاها از پرداخت مالیات از یک‌سو و عدم‌معافیت زنجیره پیشین آنها، نحوه استرداد و زمان‌بر بودن مطالبات مودیان از سازمان امور مالیاتی، نبود اعتماد به تولیدکننده در نظام مالیاتی کشور، ضعف در زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و اطلاع‌رسانی شفاف و صریح اشاره کرد.

ضرورتی به‌نام تنفس مالیاتی



حمیدرضا رستگار، رئیس اتحادیه فروشندگان آهن و فولاد در گفت‌وگو با صمت و در پاسخ به سوالی مبنی بر اهمیت دریافت مالیات از فعالان اقتصادی و چالش‌ها و نواقصی که در این مسیر وجود دارد، گفت: مالیات در اغلب کشورهای توسعه‌یافته به‌عنوان منبع مهم و اصلی تامین درآمد آن کشورها شناخته می‌شود. پرداخت مالیات به بازتوزیع ثروت در جامعه کمک می‌کند. افراد باید بسته به میزان کسب درآمد خود، بخشی از آن را به دولت پرداخت کنند و دولت نیز این ثروت را میان افراد جامعه توزیع می‌کند یا آن را به‌عنوان منبع درآمدی خود برای مصارف همگانی هزینه خواهد کرد.

وی در ادامه اظهارکرد: با این وجود، تامین منابع درآمدی دولت‌های گذشته در ایران از طریق مالیات، آن‌طور که باید موردتوجه نبوده است. علت اصلی این بی‌توجهی را می‌توان به منابع قابل‌توجه مالی نسبت داد. در واقع فروش منابع نفتی در طول سال‌های گذشته سهم اصلی تامین درآمدهای دولت را به خود اختصاص داده است. هرچند این روند تحت‌تاثیر تحریم‌های بین‌المللی قرار گرفت و با کاهش بی‌سابقه فروش نفت و درآمدهای حاصل از آن، دولت با چالش‌های جدی در تامین منابع مالی موردنیاز خود روبه‌رو شد. در چنین شرایطی، افزایش درآمدهای دولت از مالیات نیز موردتوجه سیاست‌گذاران قرار گرفت. رئیس اتحادیه فروشندگان آهن و فولاد گفت: محدودیت‌های یادشده ناشی از تحریم‌های بین‌المللی، سایر صنایع همچون فولاد را هم تحت‌تاثیر قرار داد. در دو سال گذشته، صنعت فولاد ایران چندبار از سوی ایالات‌متحده تحریم شده و هر بار نام شرکتی جدید در فهرست تحریم‌ها قرارگرفته است. در چنین شرایطی، کسب درآمدهای مالیاتی برای دولت اهمیت ویژه‌تری یافته است. با این وجود، همان‌طور که فعالان اقتصادی و تولیدکنندگان با پرداخت مالیات دولت را در اداره امور خود کمک می‌کنند، دولت نیز وظیفه دارد در شرایط خاص به کسب‌وکارها کمک کند. رستگار در ادامه گفت: چنانچه کسب‌وکاری از رونق بیفتد یا به‌دلیل شرایط موجود متضرر شود، دولت انواع اقدامات حمایتی را برای آن ترتیب می‌دهد یا برای یک بازه زمانی، آن واحد را از پرداخت مالیات معاف می‌کند تا در سایه این دست اقدامات حمایتی، آن مجموعه بتواند شرایط بحران را پشت‌سر بگذارد. در این میان، حمایت دولت از بخش خصوصی به‌عنوان یک اصل در جهان پذیرفته شده است. توجه به این نکته ضروری به‌نظر می‌رسد که احیای یک فعالیت اقتصادی که با مشکل روبه‌رو شده، به نفع اقتصاد کشور است، چراکه آن واحد پس از بازگشت به شرایط عادی به بازتوزیع ثروت در جامعه کمک می‌کند، تاثیر بسزایی بر اشتغالزایی دارد و زمینه رشد تولید و توسعه اقتصادی را فراهم می‌کند. این فعال بازار فولاد با اشاره به چالش‌های ناشی از همه‌گیری ویروس کووید ۱۹ در طول یک‌سال و نیم گذشته گفت: شیوع کرونا بر عملکرد صنعت و بازار فولاد نیز موثر بوده و باری بر مشکلات صنایع و اصناف افزوده است. در چنین شرایطی، از دولت و سیاست‌گذاران انتظار می‌رود از تولیدکنندگان و فعالان اقتصادی حمایت کنند. متولیان امر می‌توانند با ایجاد شرایط معافیت مالیاتی یا تنفس مالیاتی، اصناف را یاری کنند. وقتی فعالیت یک کسب‌وکار برای مدت زمانی متوقف می‌شود، هزینه‌های آن متوقف نمی‌شود، مگر اینکه بخواهد کلا از کار خارج شود. اما این فعالان اقتصادی و صاحبان کسب‌وکارها تا چه زمانی می‌توانند با این شرایط، فعالیت خود را بدون هیچ‌گونه حمایتی از سوی دولت ادامه دهند؟ وی در پایان خاطرنشان کرد: اغلب کسبه بازار با مشکلات اقتصادی روبه‌رو هستند و هزینه و درآمد آنها تناسب ندارد. در چنین شرایطی از دولت انتظار می‌رود شرایط ما را درک کنند. فشار دولت به اصناف به معنی فشار بر جامعه است و پیامدهایی مانند بیکاری و از بین رفتن موقعیت‌های شغلی کنونی را به‌دنبال دارد. اصناف، پرداخت مالیات را به‌عنوان یک اصل پذیرفته‌شده موردتوجه قرار می‌دهند اما روند اخذ مالیات نباید به‌گونه‌ای باشد که به مردم فشار وارد کند.

نظام مالیاتی شفاف نیست



حسن حسینقلی، رئیس اتحادیه صادرکنندگان سرب و روی در گفت‌وگو با صمت تاکید کرد: اخذ مالیات از فعالان اقتصادی و صنعتی در کشور ما با چالش‌های بسیاری روبه‌رو است. این چالش‌ها در مسیر کسب انواع مالیات از مستقیم تا ارزش‌افزوده وجود دارد و روند فعالیت فعالان صنعتی را تحت‌تاثیر قرار می‌دهد.

وی افزود: متاسفانه مالیات ارزش‌افزوده در ایران به اشتباه از تولیدکنندگان در حلقه‌های گوناگون زنجیره تولید اخذ می‌شود. این مالیات باید از مصرف‌کننده نهایی دریافت شود اما شاهد آن هستیم که حتی معدنداران به‌عنوان نخستین حلقه از زنجیره تولید، موظف به پرداخت مالیات ارزش‌افزوده هستند. گویی این شیپور از سر گشاد آن نواخته می‌شود.

این مالیات ۹ درصدی در شرایطی اخذ می‌شود که فعالیت در این عرصه چندان سودآور نیست. حسینقلی افزود: نظام مالیاتی در کشور ما به‌گونه‌ای شکل گرفته که فاقد کمترین سطح شفافیت است. واحدهای بسیاری در قالب دو دفتر فعالیت می‌کنند و بخشی از فروش خود را ثبت نمی‌کنند.

وی افزود: در چنین شرایطی، بسیاری از خریداران نیز تمایل دارند از چنین افرادی خرید کنند تا از پرداخت مالیات ارزش‌افزوده معاف شوند. درواقع در سایه عدم کارآیی نظام مالیاتی کشور، رقابت منفی در میان واحدهای تولیدی شکل گرفته است. به‌علاوه آنکه ما در موارد متعددی هزینه فروش محصولات خود را در بازه‌های زمانی بلندمدت دریافت می‌کنیم اما قبل از دریافت هزینه فروش، موظف به پرداخت مالیات ارزش‌افزوده هستیم.

رئیس اتحادیه صادرکنندگان سرب و روی گفت: فعالان عرصه معدن و صنایع‌معدنی موظف به پرداخت انواع مختلفی از مالیات و عوارض هستند. ما در حال‌حاضر ۵ درصد از فروش خود را در قالب مالیات فروش به دولت و ۹ درصد دیگر از فروش خود را در قالب مالیات ارزش‌افزوده پرداخت می‌کنیم. در همین حال، موظف به پرداخت حقوق دولتی و بازپرداخت تسهیلات بانکی با نرخ‌های بالا هستیم. رئیس اتحادیه صادرکنندگان سرب و روی اظهارکرد: در شرایط یادشده فعالیت در عرصه تولید با چالش‌های نفس‌گیری روبه‌رو است. وی اظهارکرد: علاوه بر مشکلات یادشده در حوزه مالیات، چالش‌های متعدد دیگری نیز فعالیت صنایع را تحت‌تاثیر قرار می‌دهد.

در ۸ سال گذشته، بخشنامه‌های متعدد و غیرکارشناسی بسیاری از سوی معاونت معدن و صنایع معدنی وزارت صنعت، معدن و تجارت تصویب‌شده که تداوم فعالیت را در حوزه معدن و صنایع‌معدنی دشوار کرده است. در سایه چنین تصمیمات مغرضانه‌ای بخش معدن روزبه‌روز ضعیف‌تر و شکننده‌تر شده است.

متاسفانه رشدی که برای این بخش پیش‌بینی‌شده، محقق نشده است. گویی مسئولان بدون توجه به تحریم‌های بین‌المللی که فعالیت تولیدکنندگان را دشوارتر از گذشته کرده، خود به‌دنبال انداختن سنگی جدید در مسیر ما هستند.

درحالی‌که سیاست‌گذاران باید بدانند ما به‌دلیل چالش‌های ناشی از تحریم ناچاریم روی فروش خود تخفیف بدهیم و هزینه قابل‌توجهی برای پرداخت مبالغ فروش خود کنیم. این موانع در چند ماه گذشته به‌شدت مشکل‌ساز شده‌اند، با این وجود، همچنان سیاست‌گذاران در اتاق‌های دربسته و بدون مشورت تولیدکنندگان تصمیم می‌گیرند.

رئیس اتحادیه صادرکنندگان سرب و روی گفت: در همین حال، پرداخت انواع مالیات و عوارض به دولت در طول سالیان گذشته مانع رشد و توسعه بخش معدن شده، تا جایی که فعالیت‌های اکتشافی و استخراجی در حوزه سرب و روی پیشرفت نکرده‌اند. درحال‌حاضر نیز واحدهای تولید شمش سرب و روی برای تامین نیاز خود ناچار به واردات خاک از ترکیه هستند. این واردات در حالی انجام می‌شود که کشور ما از ذخایر غنی سرب و روی برخوردار است.

سخن پایانی

مالیات در اغلب کشورها به‌عنوان منبع مهم و اصلی تامین درآمد دولت‌ها شناخته می‌شود. اتخاذ سیاست‌های مالیاتی درست و اعطای انواع مشوق‌ها می‌تواند زمینه ایجاد تعادل و توازن را در زنجیره تولید، توزیع و حتی تنظیم بازار واردات و صادرات فراهم کند و در همین حال به رونق اقتصادی کشور منجر شود. اهمیت و اثرگذاری مالیات به‌قدری است که با تکیه‌بر این ابزار می‌توان زمینه تحقق اهداف توسعه‌ای را فراهم کرد. با این وجود باید اذعان کرد که این ابزار در طول سال‌های گذشته آن‌قدرها هم موردتوجه سیاست‌گذاران نبوده و حتی انتقادهای جدی به عملکرد آن وارد است.

سر مقاله

نسبت رشد نرخ ارز به ریال از سال ۵۷



امین دلبری
کارشناس اقتصاد

در این نوشتار قصد دارم برخی وقایع تلخ اقتصادی را از زبان آمار بازگو کنم. چگونه با همه تاکیدات رهبر معظم انقلاب در سخنان ابتدای سال و طی سال با مسئولان و مردم و شعارهای هر سال ایشان که قریب به اتفاق همه شعارهای سال به مسائل اقتصادی و تولید کشور پرداخته شده باید اذعان کرد که نسبت به توصیه رهبر معظم انقلاب، کمتر توجه شده است.

همان‌طور که اشاره شد، رشد فزاینده نرخ تورم از مشکلات اصلی و عمده اقتصادی کشور بوده و هست. وجود نرخ تورم بالا در کشور به عواملی مانند افزایش مستمر نرخ ارز، کسری‌های سنگین بودجه در بودجه‌های سنواتی، افزایش خارج از انتظار رشد نقدینگی و پیشی گرفتن حجم نقدینگی از تولید ناخالص کشور از سال ۹۷ به بعد، رشد شدید نرخ کالاها و خدمات بخش دولتی و به‌ویژه بخش خصوصی در سال‌های گذشته به‌ویژه در ۲، ۳ سال اخیر به علت عدم‌نظارت نهادهای مسئول نسبت انجام وظایف قانونی خود و رها شدن قیمت‌های کالا و خدمات در این چند سال اخیر، برمی‌گردد که بر خلاف قول رئیس سابق بانک مرکزی که قرار بود نرخ تورم را در سال ۹۹ به ۲۲ درصد و پایین‌تر برساند، محقق نشد. نه‌تنها نرخ تورم پایین نیامد، بلکه روند افزایشی را طی کرد و یک رکورد جدید از نرخ تورم نسبت‌به سال‌های گذشته، بجا گذاشت.

برابری نرخ ارز غیررسمی نسبت به ریال از سال ۵۷ تا تیر ۱۴۰۰ افزون‌بر ۲۴۰۰۰۰ درصد رشد کرده به‌عبارتی از سال ۵۷ تاکنون ۲۴۰۰ برابر افزایش‌یافته است. نرخ رسمی ارز نیز نسبت‌به ریال، ۵۹۹۰۰ درصد افزایش داشته است. یعنی نسبت تسعیر دلار به ریال در دوره مورد اشاره ۵۹۹ برابر تغییر کرده است. نرخ تورم در همین دوره ۲۲۱۷۹۸ درصد افزایش داشته و به‌عبارت‌دیگر، شاخص نرخ تورم ۲۲۱۸ برابر نسبت به سال ۵۷، تغییر کرده است. مشاهده می‌شود عده‌ای از صاحب‌نظران در تحلیل‌های خود از سرکوب نرخ ارز و قیمت‌ها سخن گفته‌اند و اگر قدری توجه کارشناسی به اعداد و ارقام داشته باشند، خواهند دید چه به اثر ارزش پول ملی در این مدت آمده و چگونه با تغییرات نرخ ارز و کسری بودجه‌های سنگین پی‌درپی و رشد بی‌رویه نقدینگی، ایران همواره در زمره کشورهایی بوده که نرخ تورم بالا داشته است. این نتیجه سیاست‌های بازار است که به‌ویژه در ۱۶ سال گذشته بر سر اقتصاد کشور آمد. امروز از همان دیدگاه و صدای بازار، صحبت از سرکوب نرخ ارز و قیمت کالا و خدمات می‌شود. انگار اشتهای زراندوزان و صاحبان ثروت که همواره در فکر صید لقمه‌های پرچرب هستند، همچنان برقرار بوده و کوزه زر هنوز پرنشده است.

لازم است در همین زمینه بدانیم افزایشی که در نرخ آهن‌آلات و سیمان که مواد اولیه آنها از معادن ایران یعنی از انفال تهیه می‌شود و ضریب اهمیت نسبی آنها در نرخ تمام‌شده مسکن بعد از گروه خدمات در رده دوم و سوم قرار دارند از نظر رشد نرخ، در ۴۰ سال گذشته، رشد نجومی بوده است. نرخ رسمی سیمان از هر تن ۵۰۰ تومان در اوایل دهه ۶۰ به ۳۲۰ هزار تومان در نیمه دوم سال ۹۹ رسیده و در واقع ۶۳۹۰۰ درصد نرخ آن در ۴۰ سال گذشته رشد داشته است. نرخ سیمان در تیر ۱۴۰۰ در بازار آزاد هر پاکت ۵۰ کیلویی به ۱۰۰ هزار تومان هم رسید. در این بازار آشفته، نرخ سیمان دوباره از سوی سندیکای کارخانجات سیمان برای هر پاکت ۵۰ کیلویی به‌طور متوسط ۴۳۰۰۰ تومان تعیین شد و با وجود رشد نجومی نرخ سیمان در ۲۰ سال اخیر، دوباره نرخ سیمان هر تن ۹۰۰ هزار تومان افزایش‌یافته است. با این حساب، اگر این افزایش نرخ برقرار باشد در ۴۰ سال گذشته نرخ سیمان ۱۷۹۹۰۰ درصد افزایش داشته است.

رشد نرخ آهن‌آلات و میلگرد نیز شدیدا افزایش داشته و میزان آن از رشد نرخ سیمان هم بیشتر بوده است. نرخ میلگرد آجدار از کیلویی ۱۱ ریال در اوایل دهه ۶۰ به کیلویی ۱۶۵۰۰۰ ریال در ۴ ماه سال ۱۴۰۰ رسیده و درواقع نرخ میلگرد ۱۴۹۹۹۰۰ درصد ۱۴۹۹۹ برابر رشد داشته است. این رقم رشد یک عدد نجومی را نشان می‌دهد. رشد بی‌رویه نرخ این دو محصول صنعتی پر تقاضا نشان می‌دهد چگونه جلوی چشمان برخی مسئولان رشد نجومی داشته و به تبع آن نرخ تمام‌شده مسکن را به‌شدت افزایش داده است. باتوجه به اینکه وابستگی ارزی این دو قلم مهم ساختمانی بسیار ناچیز است. وقتی نرخ ارز در ۴۲ سال ۵۹۹ برابر نسبت به ریال افزایش‌یافته، نرخ آهن‌آلات و سیمان به فرض اینکه وابستگی شدیدی به تغییرات نرخ ارز داشته باشد، هیچ رابطه منطقی و معنا داری بین افزایش نرخ ارز و این دو قلم از کالای تولید داخلی وجود ندارد.

صنعتگران، بحران آب را جدی بگیرند

آب منشأ زندگی و آبادانی است؛ از این‌رو از گذشته تا امروز هر جا آب بوده انسان‌ها هم گردهم جمع شده و زندگی روستایی و شهری شکل گرفته است. در گذشته بیشترین میزان آب برای شرب و کشاورزی استفاده می‌شد اما با انقلاب صنعتی مصرف آب در جهان بالا رفت و به همان نسبت محیط‌زیست بیشتر مورد تهدید قرار گرفت. پس از مشکلات زیست‌محیطی و در چند سال اخیر بحران آب، تدابیر زیادی اندیشیده شد تا پساب‌ها دوباره به چرخه مصرف برگردند و به‌این ترتیب از این آب‌ها دوباره در بخش‌های صنعتی و البته کشاورزی استفاده شد. استفاده از فاضلاب تصفیه‌شده یکی از راهکارها برای کاهش مصرف آب در بخش صنعت بوده و کمک زیادی به توسعه فضاهای سبز در واحدهای صنعتی کرده است.



عکس: صمت

اگر امروز با بحران آب روبه‌رو هستیم، یکی از مهم‌ترین اقدامات برای رفع این معضل، بازیافت آب است.
صنعتگران باید ملزم شوند آب مصرفی در خطوط تولید خود را تصفیه و در سایر بخش‌ها استفاده کنند

فاطمه امیراحمدی
editor@smtnews.ir

قطعات آب‌بر



محسن رزمخواه، عضو هیات‌مدیره انجمن قطعه‌سازان استان تهران درباره بخش‌های آب‌بر صنعت خودرو به صمت گفت: بخش‌های رنگ مصرف آب بالایی دارند.

قطعات آبکاری هم از بخش‌های آب‌بر خودرو بوده که بیشتر مربوط به قطعات تزئینی خودرو است.

وی افزود: قطعات گالوانیزه و همچنین قطعاتی که عملیات حرارتی دارند، آب مصرفی زیادی دارند.

در این راستا، برخی شرکت‌ها اقداماتی برای کاهش مصرف آب کرده‌اند اما تعداد آنها کم بوده و باید تمام واحدهای صنعتی در این مسیر گام بردارند.

▣ اقدامات لازم برای کاهش مصرف

این فعال صنعت خودرو با اشاره به اقداماتی که کشورهای صنعتی در کاهش مصرف آب انجام داده‌اند، گفت: موضوع بازیافت دوباره آب پس از مصرف صنعتی یکی از مهم‌ترین بحث‌های مطرح‌شده در صنعت است.

البته آب‌های مصرفی در صنعت مربوط به آب‌های تصفیه‌نشده و آب چاه است و مصرف شرب ندارد.

عضو هیات‌مدیره انجمن قطعه‌سازان استان تهران تصریح کرد: این آب پس از استفاده با دستگاه‌های تصفیه دوباره برای صنعت یا کشاورزی مورداستفاده قرار می‌گیرد.

رزمخواه با بیان اینکه اگر امروز با بحران آب روبه‌رو هستیم یکی از مهم‌ترین اقدامات برای رفع آن، بازیافت آب است، گفت: صنعتگران باید ملزم شوند آب مصرفی را در خط تولید تصفیه کرده و در سایر بخش‌ها به مصرف برسانند.

▣ آمار تصفیه آب پایین است

این فعال صنعت خودرو در پاسخ به این پرسش که چند درصد واحدهای صنعتی داخلی به سوی تصفیه آب و استفاده دوباره از آن حرکت کرده‌اند، گفت: آمار دقیقی از واحدهای تولیدی که دستگاه‌های تصفیه آب دارند، وجود ندارد اما براساس وضعیت فعلی آب می‌توان گفت ۱۰ تا ۱۵ درصد بیشتر نیستند.

خرید دستگاه‌های تصفیه‌کننده نیاز به سرمایه دارد و با توجه به مشکلات نقدینگی که صنعتگران با آن در حال دست‌وپنجه نرم کردن هستند، حاضر به سرمایه‌گذاری در این بخش نیستند.

رزمخواه در ادامه سخنان خود عنوان کرد: در این‌باره باید مجلس شورای اسلامی ورود کند و قانون‌های سختگیرانه‌ای وضع شود.

در کنار قانون، وزارت صنعت، معدن و تجارت هم باید تولیدکنندگان و صنعتگران را ملزم کند آب مصرف‌شده را بازیافت کرده و به چرخه مصرف برگردانند.

عضو هیات‌مدیره انجمن قطعه‌سازان استان تهران گفت: برای تحقق این امور ضروری است نرخ آب افزایش پیدا کند تا خرید دستگاه‌های تصفیه آب برای تولیدکنندگان توجیه اقتصادی داشته باشد.

رنگ زدن قطعات و مصرف آب



در ادامه رضا جواهری از دیگر کارشناسان صنعت خودرو و فعال در حوزه قطعات پلیمری رنگی که مصرف آب بالایی نسبت‌به سایر قطعات دارند به صمت گفت: سیستم رنگ به‌تنهایی نیاز به آب ندارد.

واحدهای فعال در حوزه قطعات پلیمری تعدادی تانکرهای آب در اختیار دارند که به‌عنوان آبشار پشت قسمت‌های پاشش مخزن رنگ، کمک می‌کند تا گرده رنگ در هوا معلق نشود.

او افزود: آب مصرفی در این بخش در هفته بین ۵۰ تا ۵۵ هزار لیتر آب است اما این‌گونه نیست که پس از یک هفته این آب از بین برود، بلکه در یک چرخه بسته می‌چرخد و ذرات رنگ را به خود جذب می‌کند.

او تصریح کرد: امسال در واحد صنعتی خود با خرید دستگاه تصفیه، سعی داریم آب مصرفی دوباره به چرخه مصرف برای امور کشاورزی برگردد. البته بخش کمی از این آب هم تبخیر می‌شود. جواهری با بیان اینکه آب مصرفی در این قطعات نسبت‌به برخی صنایع زیاد نیست، اظهارکرد: آب مصرفی واحدهای رنگ روزانه نبوده و در نهایت هم پس از تصفیه برای امور کشاورزی، مورد استفاده قرار می‌گیرند. این فعال صنعت قطعه در پاسخ به این پرسش که چرا این آب پس از تصفیه دوباره برای مصارف صنعتی به‌کار گرفته نمی‌شود، گفت: می‌توان از آنها برای برخی از بخش‌های صنعتی استفاده کرد اما در حوزه قطعات پلیمری رنگی به دلیل استفاده از کویل‌های گرمایشی و سرمایشی، املاح موجود در این آب‌ها به این دستگاه‌ها آسیب وارد می‌کند.

این فعال صنعت با اشاره به نرخ دستگاه‌های تصفیه آب برای واحدهای صنعتی گفت: نرخ این دستگاه‌ها حدود یک میلیارد و ۲۰۰ میلیون تومان است و پساب‌ها را دوباره برای بخش‌های کشاورزی قابل مصرف می‌کنند.

▣ فناوری نوین چه می‌گوید؟

جواهری در پاسخ به پرسشی مبنی بر اینکه تولیدکنندگان پلیمری رنگی در کشور چقدر در این‌باره ورود کرده و از دستگاه‌های تصفیه آب استفاده می‌کنند، گفت: واحدهای صنعتی که خطوط رنگ آنها جدید است به‌طور معمول دستگاه تصفیه آب را هم خریداری کرده‌اند.

با راه‌اندازی خط تولید رنگ حتما دستگاه بازیافت آب مصرفی هم نصب می‌شود اما واحدهای صنعتی قدیمی در این‌باره کمتر ورود کرده‌اند.

این فعال صنعت ادامه داد: خطوط رنگ قطعات پلاستیک که با تیراژ اقتصادی و بالا فعالیت دارند، تعداد محدودی بوده که دستگاه‌های تصفیه آب دارند یا در حال تهیه آن هستند.

جواهری درباره فناوری نوین در حوزه رنگ و کاهش آب مصرفی اظهارکرد: فناوری مورداستفاده کشورهای صنعتی و بزرگ خودروساز هم مانند ایران است.

ایران با الگوگیری از آنها به سوی بازیافت آب رفته و با تصفیه آب از آن برای بخش کشاورزی استفاده می‌کند. در واقع ذرات رنگ از آب جدا شده و برای آبیاری زمین‌های کشاورزی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

محسن رزمخواه: ضروری است نرخ آب افزایش پیدا کند تا خرید دستگاه‌های تصفیه آب برای تولیدکنندگان توجیه اقتصادی داشته باشد

رضا جواهری: واحدهای صنعتی که خطوط رنگ آنها جدید است به‌طور معمول دستگاه تصفیه آب را هم خریداری کرده‌اند

سخن پایانی

بنابر این گزارش به‌نظر می‌رسد صنعتگران، بحران آب را خیلی جدی نگرفته‌اند و همچون شرایط عادی فعالیت دارند. در این راستا، تنها بخشی از بدنه صنعت براساس آنچه کشورهای صنعتی انجام می‌دهند به‌دنبال تصفیه آب و استفاده دوباره از آن در چرخه مصرف از جمله در بخش صنعت و کشاورزی هستند. فعالان قدیمی نسبت‌به این امور تقریبا بیگانه بوده و مسئله آب، دغدغه آنها نیست.

شیوه‌های سنتی بسیار آب‌بر بوده و بحران آب را در کشور جدی‌تر می‌کند. هشداری که در این‌باره وجود دارد این است که بحران آب تنها چالش قحطی و قطعی برق نیست و در واقع حیات زمین را با خطر جدی مواجه می‌کند. شاید تا دیر نشده باید تعطیلی برخی خطوط تولیدی را برای رفع بحران آب به جان خرید و توقف خطوط آسیب‌زا به محیط‌زیست را در دستور کار قرار داد.

یادداشت

آمایش سرزمین و جنگ جهانی سوم

وحید نوروزی- کارشناس محیط‌زیست و مسائل شهری: براساس شنیده‌ها، ظاهرا سند ملی آمایش سرزمین جمع‌بندی شده و در روزهای پایانی این دولت رونمایی می‌شود. از دهه ۵۰ می‌خواهیم در این مملکت سند ملی آزمایش سرزمین داشته باشیم و موفق نمی‌شویم. می‌دانید چرا در خیلی از استان‌ها مشکل جدی آب داریم؟ می‌دانید چرا استان‌ها و حتی شهرهای همسایه سر موضوع آب، به جان هم می‌افتند؟ می‌دانید چرا سیاسیون دنبال انتقال آب از نقطه‌ای به نقطه دیگر هستند؟ هر نماینده مجلسی برای شهر خود دنبال گرفتن امتیاز احداث کارخانه فولاد و ذوب آهن و... است؟ می‌دانید چرا بیکاری در چند استان بیداد می‌کند و فقر دامن شهروندان آنها را گرفته است؟ می‌دانید چرا اقتصاد استان‌ها به‌شدت با یکدیگر تفاوت دارد؟ پاسخ این سوالات در «آمایش سرزمین» خلاصه می‌شود. اگر می‌خواهید معنای آمایش سرزمین را به زبان ساده بدانید، باید بگویم هر کشوری در پهنه‌های جغرافیایی متعدد خود که در تقسیم‌بندی‌های ما استان گفته می‌شود یکسری ویژگی‌های طبیعی و زیست‌محیطی دارد که جمعیتی را در خود جای داده و دارای ظرفیت‌های سرمایه‌ای، اقتصادی و اجتماعی خاص خود است. هنر توزیع متوازن و هماهنگ این توانایی‌ها در نقاط مختلف یک کشور به نحوی که باعث بهره‌برداری منطقی از تمام این توانایی‌ها باشد و همراه با شرایط خاص آن اکوسیستم باشد را آمایش سرزمین می‌گوییم. وقتی یک مملکت سند آمایش سرزمین دارد، حتی سند چشم‌اندازش را هم براساس سند آمایش سرزمین‌اش تنظیم می‌کند. مدیران ملی که نمی‌خواهند رویابافی کنند و باید براساس توان اکولوژیکی کشور در استان‌های گوناگون برنامه‌ریزی کنند. وقتی سند ملی آمایش سرزمین آماده باشد، هیچ نماینده مجلسی، هیچ استانداری و هیچ مقام محلی دنبال آرزوهای غلط خود یا حتی شهروندانش نمی‌رود. مثلا همه می‌دانیم کارخانه فولاد به‌شدت نیازمند آب فراوان است. بعد در حالی که کشور ما با مشکل حاد کم‌آبی و کاهش سطح آب‌های زیرزمینی مواجه است، بسیاری از کارخانجات تولید فولاد در استان‌ها و مناطق بسیار کم آب کشورمان احداث شده و در حال فعالیت هستند، در حالی که تولید هر تن فولاد «۲۳۰ هزار لیتر آب» مصرف می‌کند. همین الان حدود ۹ مجتمع بزرگ فولاد کشور در استان‌های خشک و کم‌آب کشور ساخته شده است. اگر سند آمایش سرزمین داشتیم، هیچ‌گاه نباید اجازه می‌دادیم بسیاری از این کارخانجات در جای غلط احداث شوند. وقتی رئیس‌جمهور یک کشور برنامه توسعه پنج ساله را کنار می‌گذارد؛ یعنی برنامه‌ریزی و آمایش سرزمین کیلویی چند؟ اما این گونه تدابیر و دستورها جز خیانت به نسل‌های آینده و عوام‌فریبی معنای دیگری ندارد. در مقیاس‌های کوچک‌تر شهری هم به طرح جامع شهرها و طرح تفصیلی می‌رسیم. اعضای شورای شهری که فله‌ای، فهرستی یا به خاطر معروف بودن نزد افکار عمومی، کلید شهرها را در اختیار گرفته‌اند، اگر به این اسناد بالادستی متعهد نباشند و کسی هم آنها را بازخواست نکند، در همان ۴ سال حضورشان در شورا، برخلاف توان اکولوژیکی شهرهای‌شان و در خیال خام خود به هوای توسعه شهرها، کاری می‌کنند که با رفتار مغول هنگام حمله به شهرها برابری می‌کند. مشکل اصلی سرزمین ما آدم‌های باسواد، دلسوز و متعهد است. آنها تا آمایش سرزمین را درک نکنند، اتفاق مهمی رخ نخواهد داد. امیدوارم مجلس شورای اسلامی، به‌طور جدی به این موضوع ورود کند. این سند باید به قانون رسمی کشور تبدیل شود. باید به گونه‌ای شود که هیچ رئیس‌جمهور، وزیر و استانداری نتواند برخلاف سند آمایش سرزمین قدم بردارد. قوانین توسعه ۵ ساله کشور و به‌ویژه قانون توسعه هفتم که به‌زودی باید در مجلس، بررسی و تصویب شود، الزاما باید برگرفته از سند آمایش سرزمین باشد. سند آمایش سرزمین در دو مقیاس ملی و استانی از نان شب برای مردم سرزمین‌مان واجب‌تر است به‌ویژه در شرایطی که با بحران آب مواجه هستیم و آیندگان، از کسانی که به این موضوع بی‌توجهی کرده‌اند، نخواهند گذشت. اگر آمایش سرزمین را در بعد کلان، سرلوحه خود قرار ندهیم و از کنار توان اکولوژیکی، اجتماعی و اقتصادی و انسانی بخش‌های گوناگون کشور با بی‌خیالی بگذریم، خطر بسیار مهمی کشور را تهدید کند. به‌عنوان مثال، جنگ جهانی سوم که به جنگ آب معروف شده را خیلی راحت می‌توان در صورت عدم‌تدبیر در سطح شهرهای کوچک هم دید.



یادداشت

کمبود آب و بحران زیست‌محیطی



علی مریدی/ مدیرکل دفتر مدیریت آب‌وخاک سازمان محیط‌زیست

در کشور ما اگرچه بنا به نظر برخی کارشناسان، بحران آب به‌دلیل برداشت بیش از توان تجدیدپذیری طبیعت از همان اوایل دهه ۴۰ و همزمان با توسعه بهره‌برداری از منابع آب‌های سطحی و زیرزمینی و ایجاد کانون‌های رشد شهری و صنعتی و گسترش کشاورزی آبی در دشت‌های بزرگ و حاصل‌خیز آغاز شد اما از حدود دو دهه قبل به سرعت نشانه‌های بحران آب آشکار شده است. کاهش آبدهی چاه‌ها و هدررفت آب تقریبا تمامی دشت‌های مهم کشور و معضل تامین نیاز فزاینده جمعی به آب شرب به‌ویژه در کلانشهرها، مشکلات مرتبط با اجرای طرح‌های انتقال آب بین‌حوضه‌ای و آلودگی روزافزون منابع آب سطحی و زیرزمینی، خشکی تالاب‌ها، بروز خشکسالی‌های هیدرولوژیک و به وخامت گراییدن شرایط زیست و وضعیت اقتصادی مردم روستایی به‌ویژه در نواحی خشک و کم‌آب و در نهایت ناکارآمدی و بی‌اثرماندن بخش مهمی از سیاست‌های بازدارنده و تشویقی دولت‌ها با استفاده از اهرم‌های فنی و قانونی برای غلبه بر مشکلات آبی و زیست‌محیطی، بارزترین نشانه‌های برآمده از یک بحران آبی تمام‌عیار در کشور بود. این مسئله جای تامل بسیار دارد، چراکه بحران آب در سرزمینی رخداده که بنا به شهادت تاریخ، دسترسی به آب در کنار برخورداری از امنیت راه‌های تجاری همواره نقش بسیار مهمی در رشد و رونق اقتصادی، ثبات اجتماعی و سیاسی و آسودگی و رضایت ساکنان آن داشته است. در کشوری که آب و نحوه بهره‌برداری از آن، بخشی از هویت تاریخی مردم آن را تشکیل می‌دهد، بروز بحران آبی باید یک نشانه تامل‌برانگیز و نگران‌کننده برای تصمیم‌گیران و برنامه‌ریزان ارزیابی شود. درباره علل و عوامل شکل‌گیری بحران آب در کشور بسیار گفته‌اند؛ برای سده‌های متمادی مکان‌گزینی جمعیت و کاربری زمین و فعالیت‌های اقتصادی در تناسب و سازگاری شگفت‌انگیز با چندوچون منابع آبی در دسترس و با توزیع نامتوازن آن در پهنه سرزمینی قرار داشت. ادراک عمیق محیطی ایرانیان، آن را از سربه‌مهری بود که برای قرن‌ها به ساکنان این سرزمین در سخت‌ترین شرایط طبیعی کمک کرد تا لوازم و اسباب زندگی فردی و جمعی خویش را به‌نحوی شایسته و خلاقانه بیارایند. اما با مداخلات توسعه‌ای دولت‌ها در سده حاضر و به‌ویژه از دهه ۴۰ به این سو، متکی به درآمدهای نفتی در یک ساختار تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی تمرکزگرا، بخشی‌نگر و از بالا به پایین، نظم و هماهنگی‌های جاافتاده در رابطه میان انسان، فضا و فعالیت را در چشم بر هم‌زدنی درهم فروریخت و چیزی کارآمدتر را جایگزین آن نکرد. تزریق پول نفت به مناطق و نواحی آبادتر کشور و هدایت بخش مهمی از فعالیت‌های توسعه‌ای به مناطق آماده‌تر و در مرکز آن شهرهای بزرگ، طی چند برنامه عمرانی، قلمرو سرزمینی را به بخش‌های برخوردار و نابرخوردار تقسیم کرد. سرمایه‌های مالی و بارگذاری‌های اقتصادی به سرعت در نواحی رشدیافته‌تر کشور تمرکز یافتند و این مسئله الگوی تاریخی و نسبتا متعادل توزیع جمعیت و فعالیت متناسب با شرایط طبیعی را در یک جامعه سنتی دگرگون کرد. مدیریت آب کشور در جریان این تحولات با رویکردی عرضه‌محور و استفاده از خدمات فنی تخصصی شرکت‌ها و موسسات بین‌المللی اقدامات مهمی را به‌ویژه در عرصه سدسازی و آبرسانی به شهرها و توسعه شبکه‌های آبیاری مدرن در نقاط گوناگون کشور به انجام رسانید. با این همه، نتیجه نهایی این دگرگونی چیزی نبود جز بروز انواع بحران‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و زیست‌محیطی که به نوبت در این کشور ظاهر شدند. بحران کنونی محیط‌زیست و مشکلات و تعارضات ناشی از نحوه تخصیص و بهره‌برداری از منابع طبیعی مشترک و از جمله منابع آب تجدیدپذیر، آخرین حلقه از زنجیره بحران‌های ساختاری و فرجام گریزناپذیر یک نظام تصمیم‌گیری تمرکزگرا، بخشی‌نگر و از بالا به پایین و متکی به درآمدهای نفتی است. با پیروزی انقلاب اسلامی اقدامات توسعه‌ای در همه بخش‌ها و از جمله بخش آب کشور در ابعادی بسیار گسترده و با الهام از اصول خودکفایی و عدالت‌طلبی ادامه یافت. شگفت آن که رویکردهای اصلی و چارچوب‌های نظری در نظام برنامه‌ریزی کشور و به‌تبع آن در مدیریت منابع آب دستخوش تغییر و تحول چندانی نشد. براین اساس و در حالی که نتایج و خامت‌بار الگوهای رشد به‌ویژه در زمینه افزایش وابستگی اقتصادی و غارت منابع و تخریب محیط‌زیست و افزایش فقر و نابرابری در مقیاس جهانی آشکار شده و بر موج نارضایتی‌های اجتماعی و سیاسی در کشورهای گوناگون دامن زده بود در ایران دانسته یا نادانسته برابر پنداری مفاهیم رشد و توسعه در تفکر برنامه‌ریزی به‌همراه عزم کشور برای رسیدگی به مناطق محروم و پاسخگویی به نیازهای جامعه‌ای در حال تحول موجب شد مدیریت منابع آب بخش مهمی از امکانات خود را برای دهه‌ها به عرضه آب و افزایش ظرفیت‌های سازه‌ای در کشور برای بهره‌برداری بیشتر از منابع آب سطحی و زیرزمینی به‌ویژه با هدف افزایش سطوح زیر کشت معطوف کند. در این راستا، اقدامات گسترده‌ای برای تامین آب کشاورزی، تامین آب موردنیاز مناطق شهری و روستایی و مراکز صنعتی، تولید انرژی برقابی و کنترل سیل و ظرفیت‌سازی در بخش‌های خدمات فنی مهندسی، طراحی و ساخت داخل، اصلاح قوانین و سیاست‌ها و تغییرات ساختاری در نظام مدیریت آب کشور به اجرا درآمد که پیامدهای بسیار باارزشی را در جهت رشد و رونق اقتصادی مناطق، افزایش اشتغال و بهبود وضعیت معیشت جامعه، افزایش سطح رفاه اجتماعی و ارتقای کیفیت زندگی در جوامع شهری و روستایی به‌دنبال داشت. با این همه، بی‌توجهی نسبت به توان تجدیدپذیری منابع آب سطحی و زیرزمینی در حوضه‌های آبی کشور و اصرار دولت‌ها برای افزایش سطوح کشت آبی و کم‌توجهی به موضوع کلیدی محدودیت منابع آب و ضرورت ارتقای بهره‌وری آب از یک سو و رقابت ویرانگر بهره‌برداران در برداشت از منابع آب در غیاب یک نظام حکمرانی مناسب، سرانجام تراژدی منابع مشترک را در کشور رقم زد. این گونه بود که زنگ‌های خطر از همه سو به صدا درآمد.

پنجشنبه
۲ دی ۱۴۰۰- ۱۸ جمادی‌الاول ۱۴۴۳ - ۲۳ دسامبر ۲۰۲۱- شماره ۱۹۶۲-پیاپی ۳۲۸۰

صمت
صنعت معدن تجارت

منشور اخلاق حرفه‌ای روزنامه‌نگاری در روزنامه صمت: www.smtnews.ir/about.html

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی و مطبوعاتی «صمت»
مدیرمسئول: ناصر بزرگمهر
سردبیر:عاطفه خسروی

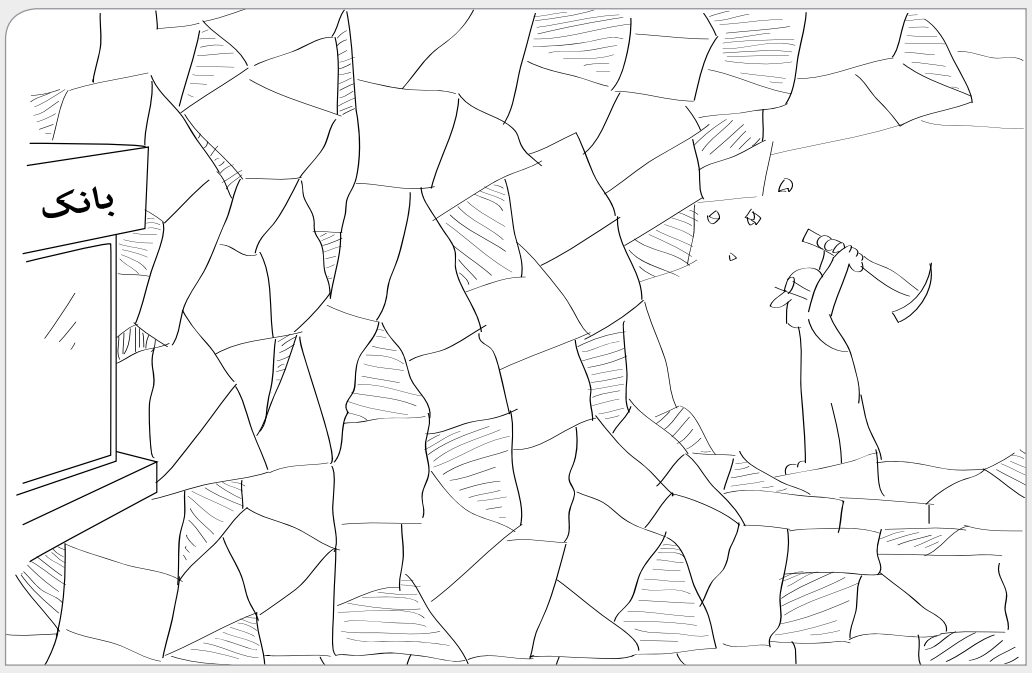
تلفن: ۸۲۱۹۰ - نمابر: ۸۸۷۱۳۷۳۰- پیامک: ۳۰۰۰۸۲۱۹۰
سازمان آگهی‌ها: ۳-۸۸۷۲۲۷۳۲ - نمابر آگهی‌ها: ۸۸۷۲۴۲۱۱-۰۹۰۲۶۲۹۱۴۸۸
امور مشترکین: ۸۸۷۲۲۷۳۵ - روابط عمومی: ۸۸۱۰۵۳۰۹
توزیع و سازمان شهرستان‌ها: ۸۸۷۲۲۷۳۵
تهران، خیابان قائم‌مقام فراهانی - کوچه آزادگان شماره ۲۶ - کد پستی ۱۵۸۶۷۳۳۸۱۱
روابط عمومی: pr@smtnews.ir آگهی: ads@smtnews.ir
امور استان‌ها: ostanha@smtnews.ir
چاپخانه: هنر سرزمین سبز

info@smtnews.ir
www.smtnews.ir
instagram.com/smtnewspaper
telegram.me/smtnews
tozi.smtnews@gmail.com

روزنامه صمت با ۶۳ امتیاز رتبه ۲ در میان روزنامه های تخصصی مقام ۱ در میان روزنامه های اقتصادی مقام ۲

عضو انجمن مدیران روزنامه‌های غیردولتی
عضو انجمن مدیران رسانه
عضو تعاونی مطبوعات

کارتون روز



بدون شرح

طرح: حسین علیزاده

گفت‌وگو

نماینده پیشین مجلس در گفت‌وگو با صمت تاکید کرد:

اقتصاد ایران نیازمند جراحی بزرگ

عیار دولت سیزدهم در عمل مشخص می‌شود؛ این گوی و این میدان



آخرین خبرهای مرکز آمار ایران نشان می‌دهد پس از دو سال متوالی که رشد اقتصاد ایران منفی بود، در پایان سال ۹۹ نرخ رشد سرانجام مثبت شد. گرچه این نرخ کمتر از یک درصد به هیچ وجه نیازهای کشور را پاسخ نمی‌دهد اما گذار از رشد منفی به مثبت اتفاقی خوشحال‌کننده است؛ به‌ویژه اینکه با تغییر دولت، دولت بعدی می‌تواند زمینه‌های کار مثبت را به دست آورد.

علی محمد احمدی، اقتصاددان و نماینده پیشین مجلس شورای اسلامی، در گفت‌وگو با صمت ضمن برشمردن مشکلات مختلف اقتصاد، تاکید کرد: اقتصاد ایران نیازمند جراحی‌های بزرگ است تا بتواند روی پای خود بایستد و در قامتی اقتصادی پویا خودنمایی کند. او با وجود اینکه مشکلات اقتصاد کشور را مشخص می‌داند، نسبت به آینده کوتاه‌مدت کشور ابراز ناامیدی کرد. او درباره عملکرد احتمالی دولت سیزدهم ضمن ابراز خوش‌بینی و تصریح کرد: عملکرد دولت سیزدهم عیار آن را مشخص خواهد کرد؛ این گوی و این میدان.

مشروح این گفت‌وگو را در ادامه بخوانید:



آخرین خبرها گویاست گرچه اقتصاد ایران در پایان سال ۹۹ بالاخره به رشد مثبت رسید اما نرخ کمتر از یک درصدی آن به مراتب کمتر از نیازهای واقعی کشور بوده است. در این باره شما به‌عنوان اقتصاددان چطور فکر می‌کنید؟

آنچه ما به‌عنوان رشد اقتصاد می‌شناسیم در دهه‌های گذشته با تغییرات جدی در مفهوم خود مواجه شده بود؛ به نحوی که اکنون مفهوم رشد نسبت به آنچه چند دهه قبل درباره آن گفته می‌شد تفاوت‌هایی کرده است. این امر سبب شده تا نگرش علم اقتصاد به رشد و عوامل سازنده آن متفاوت شود. در گذشته، حدود نیم قرن پیش، در اقتصاد آنچه از اهمیت زیادی داشت، سرمایه فیزیکی بود. کمبود سرمایه فیزیکی که محصول جنگ دوم جهانی و درواقع ثمره آن بود، اهمیت سرمایه را دوچندان کرده بود. پس از آن علم اقتصاد دچار تحول و در دهه ۸۰ و ۹۰ میلادی بر اهمیت نیروی انسانی تاکید شد. در این دو دهه و تا مدتی بعد از آن نیروی انسانی به‌عنوان محور رشد و جهش اقتصادی مطرح شد. اکنون اما اقتصاد از این مرحله نیز گذر کرده و با رسیدن به عصر انفجار اطلاعات مسئله اقتصاد اطلاعات و اقتصاد دیجیتال مطرح است. این امر نشان می‌دهد گرچه اقتصاد ایران دچار ضعف‌های گوناگون ساختاری و ابرچالش‌های متعدد است اما از اقتصاد جهانی و روندی که طی کرده هم کاملا جا مانده‌ایم. به عبارت ساده‌تر، اقتصاد ایران در نیم قرن گذشته تماشاگر صرف تحولات فکری بوده و حتی در بهره‌مندی نیز دچار محافظه‌کاری شده است.

چرا ما نمی‌توانیم به اهداف، برنامه‌ها و بودجه‌ها دست یابیم؟

وقتی به رشد کمتر از یک درصد در سال گذشته و رشد تقریبا صفر درصد در طول دهه ۹۰ و رشد اندک در سال‌های پس از انقلاب بنگریم، متوجه می‌شویم اقتصاد ایران دچار چه ساخت و بافتی شده که چنین مشکلاتی برای آن به وجود آمده است. اگر بخواهیم به تکالیف قوانین توسعه بنگریم به نظر من بهتر است از قبل شروع کنیم.

بیاییم از قبل شروع کنیم. طبق برنامه‌های توسعه، اقتصاد ایران در ۳۲ سال گذشته باید رشد میانگین ۵ درصد را به دست می‌آورد. چرا چنین نشد؟

دلایل گوناگونی دارد که بارها در صحبت‌های مسئولان و مدیران هم مورد بحث قرار گرفته است. با پیروزی انقلاب اسلامی کشور در وضعیت خاصی قرار گرفت. پس از آن تحولات منجر به ثبات‌سازی در داخل شد و آغاز جنگ تحمیلی به وقفه‌ای طولانی بین انقلاب و اجرای نخستین برنامه توسعه انجامید. سپس نیز ما با مشکلات گوناگونی درگیر بودیم. در طول دهه ۹۰ همان‌طور که شما گفتید، دو برنامه توسعه اجرا شد که هر دو دولت را مکلف به دستیابی رشد سالانه ۸ درصد می‌کرد که در عمل محقق نشد. در دهه ۹۰ البته که تحریم‌ها نقش مهمی در کاهش نرخ رشد اقتصادی کشور داشتند. تحریم‌ها را به معنای واقعی می‌توان مهم‌ترین مانع اقتصاد ایران در یک دهه گذشته و برای جلوگیری از پیشرفت کشور دانست. تحریم‌ها در کنار ناکارآمدی‌های داخلی موفق شد اقتصاد ایران را چنین دچار مشکل کند. منظور من این است که به‌واقع مسئله حکمرانی خوب در کشور محسوس است و هنوز ما در دستیابی به آن مشکل داریم.

با وجود همه این مسائل، اقتصاد ایران در هیچ زمانی به اندازه دهه ۹۰ دچار مشکل نبود. این مشکل تا چه حد محصول انباشت مشکلات از گذشته است؟

به باور من، انباشت مشکلات از گذشته حتما نقش چشمگیری در ایجاد وضعیت فعلی داشته‌اند. درواقع اگر سال‌های پس از جنگ را در نظر بگیریم، جز در مدت دولت سازندگی و اصلاحات، همواره اقتصاد ایران در دست یافتن به نرخ رشد مناسب، دچار مشکل بود. این همزمان بود با تحولات بزرگ در اقتصاد جهانی که ما صرفا تماشاگر آن بودیم. همچنین با برآمدن انقلاب و ایجاد نظامی که مبارزه با سلطه جهانی را هدف خود می‌دانست، در اتصال اقتصاد به بازارهای دیگر مشکلات زیادی به وجود آمد. به این ترتیب، نظام و دولت حاکم هم ترجیح دادند به جای اینکه وارد بازارهای بکر شوند و با اقتصاد جهانی درآمیزند، راه خود را جدا کنند. این جدا کردن راه به این معناست که اقتصاد ایران مسیری درون‌زا برای خود در نظر گرفته بود و این سبب شد تا اقتصاد ایران دچار نوعی «در خود فرومانده‌گی» شود. همان‌طور که اوتیسم افراد مبتلا را به تمرکز بیشتری مبتلا نمی‌کند بلکه آنها را از تعامل با جامعه بازمی‌دارد، در اقتصاد هم در خود فرومانده‌گی منجر به تقویت نخواهد شد بلکه اقتصاد را چون کودکی ناتوان در مقابل رقبای خود جلوه می‌دهد. ما این مسیر را برای اقتصاد خودمان دنبال کردیم. متاسفانه در این مسیر هم پیروزی به دست نیاوردیم؛ یعنی اقتصاد ایران در شکل درونزای خود هم نتوانست موفقیت بزرگی کسب کند و از قضا به مشکلات بیشتری هم دچار شده است.

بسیاری باور دارند آنچه ما در سال‌های اخیر تجربه کردیم نه رشد و توسعه به معنای دقیق بلکه رشدی نفتی بوده که پیامدهایی دارد. چقدر با این فرض موافق هستید و فکر می‌کنیم چشم‌انداز میان‌مدت اقتصاد ایران چه خواهد بود؟

من با این گفته که رشد ایران از ابتدای انقلاب تاکنون نه رشدی محصول پویایی اقتصاد و تولید بلکه رشدی متکی به درآمدهای نفتی بوده، کاملا موافقم. این حقیقتی کتمان‌ناپذیر است. به همین دلیل من هم قبول دارم رشدی که ما در سال‌های پس از انقلاب داشتیم حاصل فروش نفت و منابع خام کشور بوده که از نظر کیفی تفاوت‌های مهمی رشد ناشی از تولید و خلق ثروت دارد. به همین دلیل ما همیشه در کشور دچار مشکل اقتصاد هستیم؛ حتی در سال‌هایی که رشد خوبی داشتیم هم نرخ بیکاری دورقمی بود. شاید نگرانی‌هایی نسبت به آینده وجود داشته باشد اما اقتصاد ایران بالقوه توانایی رشد بیشتر و بهتر را دارد. فکر نمی‌کنم به‌زودی مشکل رشد پایدار در اقتصاد ما برطرف شود. حتی اگر برجام هم احیا شود که می‌تواند به جهش مقطعی اقتصاد هم کمک کند، فکر نمی‌کنم خیلی زود بتوانیم به رشدی پایدار برسیم چراکه لازمه آن ورود به عرصه اقتصاد دانش‌بنیان است.

ما دیگر به رشدهایی چون دهه ۷۰ و ۸۰ هم دست نخواهیم یافت. اقتصاد ایران فرصت خوبی برای توسعه را در دهه‌های گذشته از دست داد. اگر این فرصت‌سوزی‌ها نبود به‌راحتی ایران امروز هم می‌توانست اقتصادی پویا چون کشورهای شرق آسیا داشته باشد. پس محقق نشدن اهداف قوانین توسعه را باید در کنار این عقب‌ماندگی‌ها فهم کرد. احتمالا ایران به این زودی رنگ رشد اقتصادی ۸ درصد را نمی‌بیند. واقعیت این است که اقتصاد ایران به تدریج دچار بیماری‌ها و مشکلات حاد و سخت شده است. زمان مناسب برای اصلاح اقتصاد ایران ۴ تا ۵ دهه قبل بود. اما ایران هنوز نتوانسته یک اقتصاد ملی قدرتمند داشته باشد.

آن فرصت‌ها سوخت. پس از آن هم فرصتی برای اصلاح نبود؟

بود، اما ما از فرصت اصلاح اقتصاد به زیان آن استفاده کردیم؛ ابلاغ سیاست‌هایی چون تفسیر اصل ۴۴ در همین راستا بودند. می‌بینیم به جای اینکه اکنون بخش خصوصی پویایی داشته باشیم، خصولتی‌ها بر ما حاکم شدند یا به‌عنوان نمونه، هدفمندسازی یارانه‌ها را اجرا کردیم اما سهم یارانه‌های پیدا و پنهان در اقتصاد افزایش یافت. متاسفانه در تک‌تک فرصت‌های اصلاحی، اشتباهات مهلکی مرتکب شدیم که سبب شد سیاست‌ها اثرات معکوسی به جای گذارند. مثلا در ماجرای هدفمندسازی یارانه‌ها بنا بود اقتصاد ایران بتواند خود را اصلاح کند و هیچ ربطی به پرداخت یارانه نقدی به همه کشور نداشت. بنا بود قیمت‌ها اصلاح شود، از محیط‌زیست حمایت شود و به تولید کمک شود. هیچ‌کدام از این اتفاقات نیفتاد که هیچ، همه چیز برعکس شد؛ یعنی هم یارانه نقدی پرداخته شد، هم محیط‌زیست آسیب دید و هم تولید رنجورتر شد. با این حال، کاش از این اشتباهات درس می‌گرفتیم. در عمل اما اشتباهات را به شکل بزرگ‌تری مرتکب شدیم و باز به کشور آسیب زدیم.

با این حال، نمی‌توانیم اقتصاد ایران را به زمینی سوخته تشبیه کنیم؟

زمین سوخته دیگر امکان بارآوری ندارد. به همین دلیل من اقتصاد ایران را به بدنی بیمار و رنجور تشبیه می‌کنم که به چند سرطان قوی دچار شده است. یک پزشک حاذق با اقدامی متهورانه باید ریشه بیماری را بزند و با جراحی بیرون بکشد. در مقابل، یک پزشک ناتوان برای همین مریض مقدار زیادی مسکن تجویز می‌کند. مسکن البته که نیاز یک بدن بیمار است اما جای درمان را نباید بگیرد. مُسکن در اقتصاد سیاست‌های معیشتی و حمایت از رفاه اجتماعی است که حتما باید اجرا شود اما این باید همزمان با جراحی‌های گسترده باشد.

فکر می‌کنید دولت آینده «پزشکی حاذق» برای اقتصاد ایران خواهد بود؟

ما نیاز به اراده جدی برای رفع مشکلات داریم. دولتی قوی برای رفع مشکلات و موانعی بزرگ مورد نیاز کشور است. آقای رئیسی البته نشان دادند که به مشکلات کشور آگاه هستند و اراده اصلاح را دارند. حقیقتا من هم امیدوارم چنین باشد و او بتواند با همان اراده‌ای که در قوه قضاییه از خود نشان داد، پای کار بیاید. مسئله این است که مشکلات اقتصادی کشور ما، مسئله پنهانی نیستند و کارشناسان مختلف از مکاتب فکری متنوع درباره آن صحبت کردند. پس مسئله مشخص است و می‌ماند اراده‌ای که بتواند وارد رفع مشکلاتی چون اشتغال، یارانه و تولید شوند. با وجود همه نقدهایی که به روندهای حاکم بر اقتصاد کشور داریم و با وجود همه مشکلات، نباید فراموش کنیم ایران صاحب یک اقتصاد بالقوه ضعیف نیست. ما اقتصادی با جمعیت حدود ۸۵ میلیون نفری هستیم که بیش از ۱۵ همسایه در یکی از مهم‌ترین نقاط ژئوپلیتیک جهان داریم. اقتصادی که با وجود عدم اصلاح در سال‌ها و دهه‌های اخیر هنوز هجدهمین اقتصاد بزرگ جهان است و به مراتب بیش از آن هم می‌تواند برود. اگر واقعا دولت سیزدهم، دولتی شجاع باشد که هدفی جز بهبود وضعیت مردم را ندارد، باید اصلاحات سخت را انجام دهد؛ اصلاحاتی که امروز انجام می‌شود اما نتایج آن را ۵ سال دیگر می‌توانیم ببینیم. اصلاحاتی که اجرا شدن آن به تدریج با تحولات مثبت مواجه خواهد شد.

برخی کارشناسان حتی مشکلات اقتصاد ایران را ابرچالش می‌دانند. یک دولت با فرصت ۴ ساله زمان کافی برای حل آنها را دارد؟

بله دارد اما این دولت باید اعتماد به نفس و اراده کافی داشته باشد. مشکلات کشور گرچه بزرگ هستند اما قابل شدن هم هستند. نظام بودجه، نقدینگی، یارانه‌ها، دولت ناکارآمد و... مسائل اصلی کشور ما هستند که حتما می‌شود در یک دوره ۴ ساله بخش مهمی از مشکلات این بخش‌ها را حل کرد. اما این جراحی نیازمند جراح حاذقی است که بدون هیچ واهمه‌ای به ریشه سرطان بزند و آن را از بیخ دربیاورد. اقتصاد ایران نیازمند سیاست‌های رفاهی است اما از دولت‌ها انتظار می‌رود مسکن را همان‌طور تجویز کنند که جراحی را؛ یعنی همزمان با اجرای سیاست حمایت از فرودستان ذهن مردم را هم آماده تحولات سخت کند.

دولت‌های ایران تاکنون چنین رویه‌ای داشتند؟

نه نداشتند، به همین دلیل ما امروز دچار چنین مشکلاتی هستیم. در همین دولت بسیاری دائم به مسکن مهر حمله کردند. گرچه مسکن مهر طرحی بود که بد اجرا شد اما به‌واقع برای اقشار پایین جامعه امیدواری ایجاد کرد. دولت بعدی هم می‌تواند بیاید و در نقش اپوزیسیون دولت فعلی نقش بازی کند اما مطمئن باشد در این صورت هم به زیان خودش خواهد بود و هم به زیان اقتصاد. پس دولت سیزدهم هم می‌تواند همین راه مرسوم را انتخاب کند و مثلا به برنامه سلامت دولت فعلی ایراد بگیرد و مدعی شود این طرح میلیاردها تومان نقدینگی ایجاد کرد. همزمان نادیده بگیرد چه بخشی از جامعه ایران از سلامت بی‌بهره بودند و تنها با اتکا به همین طرح توانستند از خدمات بهداشتی کافی بهره ببرند. به اعتقاد من دولت‌های ما تا امروز چنین راهی نرفته‌اند. اما اگر آقای رئیسی گفته چنین رویکردی در پیش نخواهد گرفت و به جای گرایش جناحی منافع ملی را در کانون تصمیمات قرار می‌دهد، همه استقبال می‌کنند؛ این گوی و این میدان.

یادداشت



منافع تجمیع معادن

امیر صباغ / مدیر اقتصادی و توسعه سرمایه‌گذاری ایمیدرو

کشور ما به دلیل دارا بودن ذخایر متعدد معدنی، می‌تواند اشتغال مناسبی برای افراد جامعه به‌ویژه ساکنان مناطق معدنی ایجاد کند. شایان توجه است اکنون نیز در بیشتر معادن غیر از متخصصان فنی که حضور آنها برای فعالیت‌های معدنی الزامی است، کارگران محلی مشغول کارند. بنابراین می‌توان گفت راه‌اندازی معادن غیر از آنکه بخش معدن و صنایع معدنی کشور را توسعه می‌بخشد، موجب اشتغالزایی و بهبود شرایط اقتصادی جامعه نیز می‌شود چراکه دیده شده در اغلب مناطقی که از نظر توانایی اقتصادی ساکنان آنها در مراتب پایین قرار دارند، معادن و ذخایر معدنی فراوانی وجود داشته و راه‌اندازی معادن (حتی معادن کوچک) می‌تواند تاثیر مهمی بر زندگی افراد محلی بگذارد. یکی از طرح‌های مهم و کاربردی در این زمینه را می‌توان طرح تجمیع معادن دانست. این طرح در راستای پیشرفت بخش معدنی کشور بوده و همچنین از دیگر مزایای آن را می‌توان اشتغالزایی مناسب به‌ویژه برای ساکنان مناطق محروم دانست. شایان توجه است تاکنون به‌ویژه طی سال‌های اخیر شاهد اجرای طرح تجمیع چند معدن کوچک در استان سیستان و بلوچستان از سوی بخش خصوصی بوده‌ایم و نتایج مثبت آن همواره در این منطقه هویداست. همچنین دیده شده در سایر استان‌های مختلف کشور نیز برخی صاحبان معادن در جهت تجمیع تعدادی از معادن کوچک به منظور افزایش سوددهی، واحدهای فرآوری ماده معدنی در نزدیکی معادن خود تاسیس کرده‌اند. به عبارتی دیگر، صاحبان معادن کوچک یک منطقه که فعالیت معدنی مشابهی داشتند، با همکاری یکدیگر واحد فرآوری مشترکی برای معادن خود تاسیس کرده‌اند چراکه اغلب معادن کوچک به علت نداشتن واحد فرآوری مناسب برای فعالیت‌های معدنی خود، تعطیل می‌شوند. این اقدامات ضمن راه‌اندازی معادن کوچک غیرفعال، سوددهی بیشتری برای صاحبان این معادن به همراه داشته و موجب ایجاد رونق اقتصادی برای ساکنان این مناطق معدنی خواهند شد. می‌توان گفت از نظر کارشناسی و فنی، تجمیع معادن کوچک در کشور قابلیت اجرا داشته و اقدامی دور از ذهن نیست. همچنین فعالیت‌های انجام‌شده پیرو این بحث در سال‌های گذشته نشان داده مزایای تجمیع معادن کوچک با یکدیگر غیرقابل انکار است. بنابراین انتظار می‌رود در سال‌های پیش رو شاهد تجمیع مناسب و افزایش بهره‌وری معادن کوچک‌مقیاس و تولید سرمایه بیشتر این معادن باشیم. پیشروی در تجمیع معادن کوچک، اغلب برعهده بخش خصوصی است اما باید حمایت‌های مناسبی از سوی دولت برای این اقدام صورت گیرد. از جمله این حمایت‌ها می‌توان به اعطای وام‌های مناسب و همچنین تسهیل قوانین بانکی و مقررات راه‌اندازی معادن اشاره کرد زیرا یکی از مهم‌ترین مشکلات امروزه صاحبان معادن، تامین سرمایه مالی مورد نیاز فعالیت‌های معدنی است. وجود مزایای متعدد راه‌اندازی معادن کوچک متروکه و همچنین تجمیع معادن کوچک‌مقیاس سبب شد سازمان ایمیدرو در حال تدوین برنامه‌هایی به منظور تسهیل این روند تجمیع بوده تا ارزش افزوده مناسبی برای معادن کوچک کشور ایجاد شود. اما با وجود تمام مزیت‌های تجمیع معادن کوچک، نباید اتکای رونق بخش معدن را بر دوش تجمیع این معادن بگذاریم چراکه عمده تولیدات کشور، برعهده معادن بزرگ‌مقیاس بوده و معادن کوچک حتی با تجمیع نمی‌توانند پاسخگوی نیازهای صنایع معدنی باشند. از همین رو، برای حل مشکلات صنایع معدنی و بالا رفتن میزان تولید ناخالص کشور، باید همچنان عمده تمرکز بر معادن بزرگ و افزایش اکتشافات عمیق گذاشته شود. همچنین با توسعه معادن و صنایع بزرگ‌مقیاس، ظرفیت اشتغالزایی برای ساکنان مناطق معدنی افزایش چشم‌گیری خواهد یافت. در مجموع می‌توان عنوان کرد که تجمیع معادن و توسعه آنها تاثیر مثبت و مناسبی بر اشتغالزایی و معیشت کارگران ساکنان مناطق معدنی می‌گذارد. از این رو، مسئولان دولتی مرتبط با این بخش باید نگاه ویژه‌ای به توسعه معادن و صنایع معدنی کشور داشته باشند.

یادداشت



معدن، آغازگر کسب‌وکارهای تازه

محمد حیدرزاده
فعال صنعت سرب و روی

معدن آغازگر بسیاری از فعالیت‌های صنعتی و اقتصادی است. بهره‌برداری از ظرفیت‌های معدنی، امکان ایجاد حدود ۵۰ حیطه کسب‌وکار و جایگاه شغلی را فراهم می‌کند که از جمله آنها می‌توان به حمل‌ونقل، خردایش، تغلیظ، تولید محصولات فلزی، تجارت، بیمه و... اشاره کرد. بهره‌برداری از این ذخایر زمینه ارزش‌آفرینی قابل توجهی را فراهم می‌کند. مواد معدنی سال‌ها در دل خاک جا گرفته‌اند، استخراج و فرآوری این ذخایر زمینه کارآفرینی گسترده، ایجاد موقعیت‌های شغلی متعدد و به‌دنبال آن ارزش‌آفرینی را فراهم می‌کند. کشور ما از ذخایر چشمگیر معدنی برخوردار است، منابعی که تاکنون از بخش قابل توجه آن بهره‌برداری نشده است. در این میان، گاه شاهدیم که فعالان بخش معدن و صنایع معدنی درصدد بهره‌گیری از این ذخایر با هدف توسعه کسب‌وکار خود برمی‌آیند اما با چالش‌های جدی در مسیر اجرای آن روبه‌رو می‌شوند. به‌عنوان مثال، سازمان محیط‌زیست یا منابع طبیعی، موانع جدی در مسیر کسب‌وکارهای معدنی ایجاد می‌کنند. این موانع همچون سدی در مقابل کارآفرینی، توسعه تولید و به‌دنبال آن اشتغالزایی واقع شده‌اند. در چنین شرایطی، مدیران ارشد باید اولویت میان توسعه کسب‌وکارهای معدنی و صنایع وابسته به آن و محیط‌زیست را انتخاب کنند. این انتخاب و دیدگاه‌های متفاوتی که درباره آن وجود دارد، در طول سال‌های گذشته شروع فعالیت‌های جدید معدنی را بسیار دشوار کرده است. بررسی تجربه جهانی حکایت از آن دارد که کشورهای توسعه‌یافته، ابتدا رونق تولید، درآمدزایی و ایجاد کسب‌وکارهای تازه را هدف قرار داده‌اند؛ در ادامه نیز برای حفاظت از محیط‌زیست گام‌های مثبتی برداشته‌اند. اما در کشور ما قبل از اینکه اثرات یک فعالیت معدنکاری بر محیط‌زیست بررسی شود، سازمان‌ها و نهادهای مربوط از صدور هر نوع مجوزی برای آغاز به کار یک کسب‌وکار جدید خودداری می‌کنند، چراکه به‌صورت پیش‌فرض اعتقاد دارند، هر نوع فعالیت معدنی یا فرآوری به منزله وارد آوردن خطرات جدی برای طبیعت است. این تفکرات در طول سال‌های گذشته زمینه معطل شدن سرمایه‌های قابل توجهی را فراهم کرده، تولید را به تعویق انداخته، نرخ بیکاری را افزایش داده و از سهم معدن و صنایع معدنی در تولید ناخالص داخلی کاسته است. رفع موانع یادشده در مسیر کارآفرینان بخش معدن و صنایع وابسته به آنها ضروری به‌نظر می‌رسد. رفع این چالش‌ها گام نخست برای شروع کسب‌وکاری تازه در حوزه معدن و صنایع معدنی است. به‌علاوه آنکه می‌توان با برآوردی میان هزینه و منفعت یک کار، راه‌حلی درست اتخاذ کرد. تجربه آغاز به کار فعالیت‌های معدنی و احداث واحدهای فرآوری حکایت از ایجاد تحول و بهبود در زندگی مردم محلی آن منطقه دارد. در سایه بهره‌گیری از این ظرفیت‌ها و شروع کسب‌وکارهای تازه، بسیاری از مردم منطقه مشغول به کار می‌شوند و رفاه عمومی بهبود می‌یابد. در همین حال، گاها وجود معارضین محلی نیز ادامه فعالیت را دشوار می‌کند. در واقع کشاورزان، مالکان و محلی‌هایی که اعتقاد دارند فعالیت‌های معدنی و بهره‌گیری از این ذخایر، زمینه وارد آمدن آسیب به محل زندگی آنها هستند و با این بهانه مانع اجرای توسعه این گونه فعالیت‌ها می‌شوند. برخورد قانونی و اصولی با این معارضان ضروری و لازمه بهره‌مندی از ظرفیت‌های یادشده است.